

Skötselplan för naturreservatet Drags udde i Vetlanda kommun

Syfte med områdesskyddet

Syftet med reservatet är att:

- bevara områdets geologiska värden, innefattande bland annat en rullstensås med välutvecklad getryggsform.
- bevara och utveckla en talldominerad naturskog.
- bevara och utveckla de listade habitaterna enligt EU:s art- och habitatdirektiv i gynnsamt tillstånd.
- ge möjligheter till naturupplevelse och ett rörligt friluftsliv, inom ramen för bevarandet av geologiska värden och naturvärden.

Beskrivning av området

Administrativa data

Objektnamn	Drags udde
Objektnummer	2002318
Skyddsform	Naturreservat. Udden och ön är fågelskyddsområde med tillträdesförbud under tiden 1 april – 15 augusti.
Beslut om Natura 2000	Ja (SE0310739)
Län	Jönköping
Kommun	Vetlanda
Socken	Karlstorp
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Karta	terrängkarta: 6F SO fastighetskarta: 6F 4h
Lägesbeskrivning	Naturreservatet är beläget söder om sjön Flen, cirka 7 km nordost om Pauliström, 14 km söder om Mariannelund.
Fastigheter	Flenshult 3:1
Markägarkategori	Staten (Naturvårdsfonden)
Gräns	Enligt beslutskarta, bilaga 1.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län
Areal	30,5 ha
Markslag	
Skogsmark	30,5 ha

<i>Naturtyper</i>		<i>Natura 2000-habitat</i>	
Tallskog	17,7 ha	Västlig taiga (9010)	27,6 ha
Barrskog	9,9 ha		
Tallsumpskog	2,9 ha	Skogbevuxen myr (91D0)	2,9 ha

Topografi, geologi och hydrologi m.m.

Naturreseptatet kan geologiskt indelas i tre huvuddelar: rullstensåsen, ett plant område i väster och en grovblockig högplatå i söder.

Drags udde är en ås som bildar en cirka 300 meter lång udde ut i sjön Flens södra del. Längst ut i sjön består åsen av en 100 m lång ö, som vid lågvatten har landförbindelse. Stranden består av knytnävsstora stenar och skarpa block med undantag av Fine sand som är en liten sandstrand väster om uddens bas.

Uddens högsta punkt är cirka 3 – 4 meter över sjön yta men åsen blir mot sydost betydligt högre så att den cirka 600 m från uddens bas når en höjd av 14 meter, där kröker den också kraftigt mot söder och ansluter till moränsluttningen. Åsens centrala delar har en välutvecklad getryggsform. Uppskattningsvis innehåller åsen 170 000 kubikmeter isälvmaterial, varav cirka 15 000 kubikmeter finns i själva udden. I reservatets sydöstra hörn ligger en igenvuxen täkt.

Området väster om åsen och norr om högplatån är plant och tämligen blockfritt. Närmast åsen utgörs det av tallsumpskog och i väster av medelålders produktionspåverkad barrblandskog.

I söder ligger en cirka 30 meter hög moränhöjd, vilken avgränsas av en brant nordvänd sluttning. I öster är sluttningen storblockig, i väster nästan helt blockfri. Mellan blocksluttningen och åsens södra del bildas en liten våtmark i botten på dalgången.

Sammanfattningsvis utgörs områdets geovetenskapliga värde av åsbildningen med en bitvis tydlig getryggsform, liksom den storblockiga moränplatån och rasbranterna var för sig och tillsammans.

Berggrunden utgörs av grovkornig yngre, röd granit med kraftigt röd fältspat och något blåaktig kvarts. Moränen i området, liksom materialet i åsen och blockigheten är starkt präglad av den grovkorniga graniten.

Historik och markanvändning

Stubbar och drivningsvägar med hjulspår visar att området använts för skogsproduktion och att avverkningar har skett i flera omgångar. På de äldsta stubbarna i blockbranten finns brandspår från tidigare bränder. De gamla vresvuxna tallarna längs med stranden och gamla törstubbbar antyder en viss trädkontinuitet i området.

Längst i sydost syns spår av en mindre täkt.

Området blev naturreseptat 1973.

Växt- och djurliv

Tallskog med fältskikt av blåbär, lingon och ljung är den dominerande skogstypen. En mindre del utgörs av barrblandskog. I trädskiktet förekommer, utöver tall och gran, också björk, klibbal, rönn, ek och sälg.

Växt och djurlivet i Drags udde är till stor del beroende av brandskogens dynamik. Sommaren 2006 genomfördes en naturvårdsbränning i stora delar av reservatet. Branden pågick under två veckor i början av juli. Perioden var varm och torr och branden blev hårdare och mer omfattande än vad som var planerat. I stora delar av det brända området blottlades mineraljorden efter att fältskiktet och förnan brunnit upp. Under de kommande åren kommer troligen en hel del av tallarna att falla omkull eftersom deras rötter har bränts sönder.

Tidigare skogsbruksåtgärder, som fröträdsställning och gallring, har medverkat positivt till nya tall- och lövsuccessioner samt gynnat utvecklingen av gamla tallar samtidigt som det motverkat bildandet av död ved och skadade träd.

Områden i branten, som inte påverkats av skogsbruk sedan 1970-talet, börjar utveckla vissa naturskogskvaliteter. Ett värdefullt nytillskott av död ved i form av högstubbar och lågor skapades genom januaristormen 2005. Ytterligare död ved skapades av branden 2006.

Udden och större delen av den västra stranden är nyckelbiotop, en gammal tallskog. Där finns gamla tallar med bred och platt bark som antyder trädåldrar uppemot 200 år och mer. De gamla senvuxna trädens håligheter och blottade vedytor erbjuder exklusiva livsmiljöer för ovanliga insekter, lavar samt hålhäckande fåglar och däggdjur. En gammal växtvriden grov tallhögstubbe står i kanten mot fågelskyddsområdet. I strandkanten växer enstaka gamla klibbalar och en del björk. Ute på udden utnyttjar fiskgjusen de knotiga tallkronorna som boträd.

Innanför åsen på det flackare området mellan sjön och blockbranten ligger en tallsumpskog. I det olikåldriga trädskiktet återfinns naturtypiska martallar, torrakor och senvuxna granar. Utöver skvatram, odon och tuvull finns lingon och blåbär i fältskiktet. Sumpskogen är avgränsad med brandgator mot åsen och den flackare fastmarksdelen i väster. I det talldominerade trädskiktet finns några lärkträd. Förmodligen tillkom dessa i samband med frösådd av tall under tidigt 1900-tal. I västra delen finns en mindre yta med 40-årig naturligt föryngrad stamtät tallungskog.

Branten är i huvudsak av brandrefugial karaktär där endast krönets blockytor hyser en exponeringstålig kryptogamflora. Trots dess brandrefugiala karaktär brann det en del i branten 2006 även om branden inte var lika omfattande i dessa delar. Sluttningen är bitvis brant och storblockig, bevuxen med olikåldrig barrskog, där träd i åldern 40-60 år dominerar. Utöver tall och gran finns här asp, björk, rönn och sälg. Stora delar ger ett ganska naturskogsartat intryck där gamla beståndsrester i form av enstaka gamla träd lyfter områdets naturvärden. Den skuggiga och fuktiga nordöstra delen är nyckelbiotop. Området är grandominerat och i det bitvis ymniga mosskiktet förekommer en fuktighetsfördragande kryptogamflora. Utöver moss- och lavklädda block och skrymslen förekommer ett värdefullt inslag av gamla träd och död ved av tall, gran och asp. På en gammal tallåga växer den rödlistade dvärgbägarlaven. Fältskiktet är sparsamt och det domineras av blåbärsris.

På platån ovanför branten växer genomgallrad äldre tallskog. I reservatsgränsen har några vindfällbrötar bildats vid januaristormen.

Den sydöstra delen av reservatet utgörs främst av en tilltalande gles, flerskiktad, olikåldrig och varierad talldominerad skog med inslag av hållar och sumpfläckar. En mindre del på östslutningen utgörs av en 30-årig blandskog. Ungskogen domineras omväxlande av tall, gran och björk med ett värdefullt inslag av ek, sälg, rönn, fågelbär samt enstaka äldre tallar.

Botaniskt sett är området, inte minst åsen, präglad av den magra marken. Knärot finns på åsens östslutning. Ris- och fältskiktet dominerades, innan branden 2006, av frodigt blåbärsris med inslag av lingon, mjölon och ljunng på magrare delar. Den glesa och ljusöppna skog som branden skapat kommer att gynna förekomsten av ris i fältskiktet. Utmed strandlinjen växer pors och i områdets västra del utbreder sig, innanför strandkanten, högvuxet odonris och i tallsumpskogen även skvatram. I den sydöstra delen finns örtrikare partier. I ljusöppna luckor spirar en hagmarkspräglad flora med smultron, bockrot och liten blåkllocka. På östslutningen förekommer också blåsippa.

I området kan man se spårtecken av viltarter som älg, rådjur, räv och grävling, som stundtals vistas i reservatet. Fågellivet uppvisar en artsammansättning som är normal för denna naturtyp. En luckig tallskog med ymniga bärrismattor är attraktiv för skogshöns som tjäder och orre. Den smala, nordliga delen av udden är fågelskyddsområde. Inom fågelskyddsområdet häckar fiskgjuse och det finns flera potentiella boträd inom området. I ihåliga träd och uppsatta holkar förekommer häckning av bland annat knipa.

De biologiska bevarandevärdena utgörs främst av artsamhällena kopplade till brandskogsdynamik och de gamla tallarna och brantens refugiemiljöer i synnerhet. De biologiska värdena fördelar sig relativt jämnt i området.

Kända förekomster av signalarter och rödlistade arter finns samlade i bilaga 2c.

Friluftsliv

Reservatet är lätt att nå och det är iordningställt för besökare. Området är tämligen välbesökt.

Den grusade reservatparkeringen, som rymmer knappt tio bilar, ligger utanför reservat. Från parkeringen sker visning till reservatet med en fräst träskylt. Inom reservatet finns en 3 km lång vandrings slinga, vilken är markerad med orange prickar på trädstammar samt vid stigskäl med frästa skyltar. En spångad sträcka finns i norr där stigen passerar våtmarken. Stigen röjs vid behov för att hållas framkomlig. Strövstigen följer åschrönet och passerar även en utsiktsplats med utsikt över sjön Flen. Naturgivet har man ca 120° sikt mot norr.

I områdets västra del ligger en liten, naturlig sandstrand, som används flitigt. Badplatsen vetter mot norr och en tidigare ljushuggning mot söder hålls öppen. Vid badplatsen finns det en liten eldstad av natursten och några enkla sittbänkar. En hel del fiske förekommer i sjön.

I viken på uddens västra sida finns en liten sandstrand med västvänt läge där det också är möjligt att bada. Badvikens har en begynnande igenväxning av vass och även runt den lilla sandstranden tränger skogen på. Här finns en sittbänk.

På en av de bredare uddarna finns en utsiktsplats med en eldstad i natursten omgiven av en sittring av kluvna stockar.

Källförteckning

- Björling, E., 1998. Naturvärdesbedömning av sjöar i Vetlanda kommun, del 3. Miljö- och hälsoskyddskontoret i Vetlanda kommun.
- Collin, A-C., 1975. Drags udde, Naturreservat, Vetlanda kommun, Botanisk inventering. Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Holmstrand, O., 1969. PM angående Drags udde i sjön Flen. Sydsvenska Ingenjörbyrå AB.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1973. Beslut om inrättande av Naturreservatet Drags udde i Karlstorps socken, Vetlanda kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1973. Vårdplan för naturreservatet Drags udde i Karlstorps socken, Vetlanda kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1985. Skötselplan för naturreservatet Drags udde, Vetlanda kommun. Jönköpings län.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1995. Beslut ang ansökan om bildande av fågelskyddsområde inom del av Drags udde i naturreservat i Karlstorps församling, Vetlanda kommun. Länsstyrelsen i Jönköpings län.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 1999. Nyckelbiotopsinventering av skyddade områden i Jönköpings län.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län, 2003. Naturvärdesbedömning sjöar, Emån i Jönköpings län. Projekt Högländsvatten information 2003. Meddelande 2003:2. Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Mål och åtgärder för skötsel av reservatet

Övergripande mål med skötseln

Skötseln av naturreservatet ska syfta till

- att bevara de geovetenskapliga värdena samt hålla dem synliga genom att förhindra igenväxning.
- att utveckla ett brandpräglat naturskogstillstånd.
- att upprätthålla tillgänglighet till vandringsslinga och badplats.

Generella riktlinjer och åtgärder

- De geologiska värdena får på intet sätt skadas.
- Skötselåtgärder skall utföras så att de lämnar så lite spår, av mänskliga åtgärder, som möjligt.
- Friluftsanordningar underhålls genom att stigen hålls framkomlig, utsiktsplatsen öppen samt badplatsen tillgänglig.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatsområdet är indelat i fyra skötselområden, se karta bilaga 2a.

Skötselområde 1 – Tallskog 17,7 ha

Naturtyp:	Tallskog	17,7 ha
Natura 2000-habitat:	Västlig taiga (9010)	17,7 ha

Beskrivning

Inom hela skötselområdet genomfördes en naturvårdsbränning sommaren 2006. Nordvästra kanten domineras av olikåldrig tallskog med en del trädindivider bortemot 200 år. De grövsta träden är 150 – 170 cm i omkrets i brösthöjd. Även tallskogen på åsen och längs den östra stranden innehåller en del gammal tall även om skogen här är mer likåldrig. Västra delen består huvudsakligen av anlagda bestånd där de äldsta är i 90-årsåldern och de yngsta stamtäta talldungarna är ca 40 år. Fältskiktet utgjordes, innan branden, av ymnigt blåbärsris. Äldre brandspår syns på gamla stubbar i västra delen av sluttningen.

Bevarandemål ¹

- Arealen talldominerad och brandpräglad barrnaturskog (västlig taiga) ska utgöra minst 17 hektar. Skogen ska hysa en artrikedom av mossor, lavar, svampar och vedskalbaggar knutna till talldominerad och brandpräglad barrnaturskog.
- Minst 3 tallgenerationer ska kunna urskiljas bland de härskande träden varav de äldsta ska vara äldre än 200 år.
- Det ska finnas minst 5 grova (diameter > 40 cm) träd per hektar.
- Det ska finnas minst 30 kbm död ved (både liggande och stående) per hektar. Den döda veden ska vara grövre än 10 cm i diameter. Minst 3 kbm av den döda veden ska vara grov, d v s mer än 30 cm i diameter
- Fruktkroppar av tallticka ska förekomma på minst 7 tallar.

Skötselåtgärder

- Eventuellt kan åtgärder behöva göras för att gynna tall:
 - För att klara föryngring av tall, kan det bli nödvändigt med en enkel form av markberedning som rör om i det översta marklagret tillsammans med viss luckhuggning.
 - Røjning av ung gran.
 - Enskilda tallar frihuggs för att gynna grovlekstillväxten.

Skötselområde 2 – Tallsumpskog 2,9 ha

Naturtyp:	Tallsumpskog	2,9 ha
Natura 2000-habitat:	Skogbevuxen myr (91D0)	2,9 ha

¹ Bevarandemål anges för att mäta och följa upp den biologiska kvaliteten. Ett problem är att det i många fall saknas bra kunskapsunderlag för vad som är god biologisk kvalitet. Ny kunskap kan medföra att de uppsatta målnivåerna ändras. Avvikelse från uppsatta bevarandemål behöver inte resultera i omedelbara skötselåtgärder.

Beskrivning

Skötselområdet utgörs av en tallsumpskog med inslag av gamla martallar, senvuxna långkroniga granar samt en del torrakor och lågor. Fältskiktet domineras av blåbär, lingon, odon, skvattram med inslag av tuvull. Tjäderbiotop.

Bevarandemål¹

- Området ska vara ett brandrefugium.
- Arealen talldominerad sumpskog (skogbevuxen myr) ska vara minst 2 ha.
- Det ska finnas minst 10 vresvuxna spärrgreniga tallar och 10 torrakor eller högstubbar per hektar.
- Hydrologin ska vara opåverkad.
- Det ska finnas spår efter tjäder.

Skötselåtgärder

Då naturvärdena främst utvecklas genom naturlig dynamik lämnas skogen till fri utveckling.

Skötselområde 3 – Barrskogsbrant

5,3 ha

Naturtyp:

Barrskog

5,3 ha

Natura 2000-habitat:

Västlig taiga (9010)

5,3 ha

Beskrivning

Skötselområdet är en öst- och nordvänd blockig brant som i norr ansluter till sumpskogen i skötselområde 2. Trädsiktet består av olikåldrig barrblandskog med inslag av enstaka gamla träd och lågor. Området hyser en fuktighetsfördragande kryptogamflora. Sparsamt fältskikt som domineras av blåbär.

Delar av branten brann i måttlig omfattning i samband med naturvårdsbränningen 2006.

Bevarandemål¹

- Arealen naturskogsartad barrskog (västlig taiga) ska utgöra minst 5 ha och naturtypen ska endast förändras beroende på naturlig dynamik.
- Det ska finnas minst 30 kbm död ved (både liggande och stående) per hektar. Den döda veden ska vara grövre än 10 cm i diameter. Minst 3 kbm av den döda veden ska vara grov, d v s mer än 30 cm i diameter.

Skötselåtgärder

Då naturvärdena främst utvecklas genom naturlig dynamik lämnas skogen till fri utveckling.

Skötselområde 4 – Barrskog

4,6 ha

Naturtyp:

Barrskog

4,6 ha

Natura 2000-habitat:

Västlig taiga (9010)

4,6 ha

Beskrivning

Den sydöstra delen av reservatet utgörs främst av en tilltalande, gles, flerskiktad, olikåldrig och varierad talldominerad skog med inslag av hållar och sumpfläckar. En mindre del på östsluttningen utgörs av en 30-årig blandskog.

Ungskogen domineras omväxlande av tall, gran och björk med ett värdefullt inslag av ek, sälg, rönn, fågelbär samt enstaka äldre tall.

I skötselområdets västra kant, högst upp på moränplatån ligger en utsiktsplats. Till följd av en anslutande slutavverkning har områdets södra kant stormskadats varvid ett flertal vindfällda träd blockerar vandringsleden.

Bevarandemål ¹

- Arealen naturskogsartad barrskog (västlig taiga) ska utgöra minst 4 ha.
- Det ska finnas minst 30 kbm död ved (både liggande och stående) per hektar. Den döda veden ska vara grövre än 10 cm i diameter. Minst 3 kbm av den döda veden ska vara grov, d v s mer än 30 cm i diameter.
- Trädsiktet ska domineras av pionjärträdsarter under förutsättning att området natuvårdsbränns, annars ska
 - tallandelen inte vara lägre än 60 % av virkesvolymen.
 - lövandelen vara mellan 10 - 20 % av virkesvolymen.
- Det ska finnas minst 5 grova (diameter > 40 cm) träd per hektar.
- Fruktkroppar av tallticka ska förekomma på minst 3 tallar.

Skötselåtgärder

- Naturvårdsbränning kan övervägas efter särskild utredning.
- Lämpliga individer av olika pionjärträdslag frihuggs för att deras grovlekstillväxt ska gynnas.
- Lämpliga träd, av olika trädslag, skadas aktivt för att mängden död ved ska öka.
- Delar av ungskogarna röjs för att styra trädslagsfördelningen samt gynna grovlekstillväxt hos pionjärträd av olika trädgenerationer, röjningsvirke bränns eller forslas ut ur reservatet

Friluftsliv och gränser

Bevarandemål

- Det ska finnas en minst 3 km lång och väl underhållen strövstig.
- Det ska finnas en underhållen parkeringsplats, se karta bilaga 2b.
- Det ska finnas minst en informationstavla i eller i anslutning till reservatet. Informationstavlan/orna ska innehålla karta över området, information om reservatets naturvärden, reservatsföreskrifter för allmänheten samt delar av allemansrätten ska finnas i reservatet.
- Man ska kunna se från 320° till 60° från utsiktsplatsen.
- Naturreservatets gränser är markerade enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

Skötselåtgärder

- Underhåll och uppmärkning av strövstig.
- Vindfällda träd och rotvältor som bedöms utgöra en risk för besökare oskadliggörs.
- Dåliga sittbänkar byts ut.
- Badplatsen får städas och hållas fri från besvärande vattenvegetation samt inväxande träd och buskar.
- Informationstavlan förses med aktuell information och placeras i närheten av parkeringen, se karta bilaga 2b.

- Utmed strövstigen kan det vid behov sättas upp skyltar med kompletterande information för besökaren.
- Efter stormar och naturvårdsbränning behöver sydvästra gränsen markeras med hjälp av stolpar.

Dokumentation och uppföljning

Uppföljning av skötselåtgärder

Alla skötselåtgärder som utförs inom reservatet ska dokumenteras, skriftligt och med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

Uppföljning av bevarandemål

En fördjupad uppföljning av naturvärdena i reservatet och de uppsatta bevarandemålen ska ske. På nationell nivå pågår arbete med att ta fram uppföljningsmetodik för Natura 2000-områden. Uppföljningen av reservatet ska ske med motsvarande metodik. En första undersökning ska ha genomförts senast 2007.

Inventering av brandgynnad insektsfauna bör planeras inför bränning.

Parametrar och mått framgår av preciseringarna av bevarandemålen för respektive skötselområde

Förutom uppföljning av områdets naturvärden ska besöksstryck och slitage dokumenteras och följas upp på lämpligt sätt.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när tillsynen eller uppföljningen indikerar att behov finns.

Finansiering

Naturvårdsförvaltningen vid Länsstyrelsen i Jönköpings län bekostar samtliga naturvårdsinriktade skötselåtgärder. Förvaltningen bekostar även underhåll av strövstigar, sittbänkar, eldplatser, utsiktsplats, parkering, gränsmarkeringar, informationstavlor samt tillsyn av reservatet. Vetlanda kommun bekostar underhåll och skötsel av badplatsen.

Sammanfattande åtgärds- och prioriteringslista – för naturreservatet Drags udde

Åtgärd	Skötselomr.	När / intervall	Prioritet
Översyn av gränsmarkering	Yttergräns	Inom 3 år	1
Uppdatering av informationsskylt	Vid parkering	Snarast	1
Uppmarkering och underhåll av strövstig		Snarast och sedan underhåll vid behov	1
Underhåll utsikten	1	Vid behov	2
Byt ut dåliga sittbänkar	1	Inom 2 år	2
Röjning av ung gran för att gynna tall och i lövträd	1 och 4	Vid behov	1
Frihuggning av pionjärträdslag	4	Senast 2010	2
Utred naturvårdsbränning	4	Inom 10 år	3

Prioritering av föreslagna åtgärder och intervall för genomförande.
(1) högsta prioritet, (2) hög prioritet, (3) lägre prioritet

Bilagor

- 2a Skötselplankarta
- 2b Karta över friluftsanordningar
- 2c Artlista